

Mattarbodums by

Byn har haft många namn: Boda, Bodom. 1690 Mattarboodum, 1723 Matarbodom. Den låg först på norra sidan av Gideälven nedanför Mattarbodumsforsen vid Mattarbodumsbäckens inflöde i älven. Att första bebyggelsen förlades hit beror givetvis på närheten till älven med gott fiske och med goda odlingsmöjligheter intill. Men det fanns en stor nackdel, ty här kämpade människor i generationer mot frosten. Detta ledde till att under förra hälften av 1600-talet flyttades bosättningen till nuvarande plats kring sjön (äldre namn är Wolmsjö och Holmsjö efter en holme i sjön). Om ortnamnet säger en forskare, att namnet *Boda* kan syfta på fäbod och *matar* på fiskerikedomen i Mattarbodumsforsen. Dess innebörd är dock dunkel. Mata kan knappast ha att göra med verbet mata säd i en trakt, där frosten härjade. Avlidne Johan Nordström hade hört av de gamle, att ordet kunde härledas från namnet på ett gräs, som växte i den gamla byn (Gammelbyn).

Om anledningen till flyttningen skriver lantmätare Steenklyft år 1646: »Bodum har tillförne varit två bönder, vilka nu är förfallne, och deras jordägor brukas till höslag och fäbodas under Björna», och lantmätare Ekorn säger 1790: »Denna by har för frost och jäsande jordmån måst flytta ifrån sin gamla boplats till Mattarbodum emot en halv mil upp till Holmsjöarna.»

Förbindelse med Hemling och Björna hade folket i Gammelbyn via en båt eller färja över älven och sedan en stig upp till vintervägen Hemling-Björna, den s. k. Gammel-Hemlingsvägen, som nu knappast kan skönjas genom skogsavverkningar.

Gamla Mattarbodums by hade 1535 två skattebönder men 1550 endast en. Byn var på 18 seland. 1580 hade byn tagit sig, ty då fanns det två åboar och 11 hjon enligt mantalsregistret. Under de följande svåra åren fram till tiden omkring 1720 led byns befolkning svårt med bl. a. ödehemman som följd. Särskilt prekärt var läget vid tiden för 1713 års jordebok, redovisat i ett tidigare kapitel.

Men allt har en ände och vid tiden omkring 1760 är läget ljusare, vilket framgår av följande:

Bonden Anders Pärsson, f. 1655, var ägare till nr 1 år 1694. Omkring 1705 delades hemmanet. Ägare i fortsättningen till hemmansdelarna var Segrid Andersdotter 1710, Erik Christoffersson 1723, Christoffer Larsson 1735 och Christoffer Ersson 1738.

Hemmanet nr 2 innehades av bonden Erik Olsson 1705 och Erik Nilsson 1710. Denne var även båtsman. Hemmanet blev sedan öde från 1719. Det brukades sedan 1727 av ovannämnde Erik Christoffersson. Dennes son Johan Eriksson, f. 1721, blev ny ägare 1756. Han var gift med Lisa Jonsdotter, f. 1724 i Movattnet. Vid tiden

Många nykterhetsloger fanns i björnabyarna omkring sekelskiftet. Här är byborna i Mattarbodum samlade till en logefest vid den tiden.

omkring 1760 fanns ytterligare tre familjer i byn, och den sammanlagda befolkningen utgjorde 24 personer.

År 1797 fanns fyra hemmansdelar bebodda av:

- Nr 1. Christoffer Christoffersson, f. 1751, med hustru Sara Persdotter, f. 1756.
» 2. Erik Jonsson, f. 1755, med hustrun Stina Jonsdotter, f. 1757.
» 3. Anders Jonsson, f. 1764, med hustrun Margareta Olsdotter, f. 1771.
» 4. Christoffer Jonsson, f. 1768, med hustrun Magdalena Nilsdotter, f. 1777. Dessa stod i nära släktskap till de föregående.

År 1817 hade byn ytterligare utökats med en åbo, nämligen Per Christoffersson, f. 1786. Han var son till den förut nämnde Christoffer Christoffersson. Per Christoffersson och hans hustru Catarina Johansdotter, f. 1790, blev stamföräldrar till släkten Rönnkvist i byn. Det berättas, att tre bröder på 1880-talet bytte namn och tog det efter en rönn, ett vårdträd, på gården. Släkten är vida spridd.

In på 1860-talet hade byn utvecklats betydligt, och flera nya familjer hade inflyttat. Dit hör bonden Per Olov Gidlund, f. 1831 i Mo, d. 1895, och hans hustru Carin Persdotter, f. 1814 i Själevad. Han kallades vanligen »Gam-Gidlund». De hade bl. a. sonen Christ-

offer (Kebbe), f. 1854, vilken blev gästgivare i Nyliden. En annan inflyttad bonde hette Erik Johansson, f. 1827 i Björna. Han var son till bonden Johan Johansson. Erik Johansson var gift med Sigrid Lisa Persdotter, f. 1826 i Mattarbodum. Familjen hade innehaft det vi kallar för Malmgrens hemman i Björna. De sålde detta och flyttade först till Kroksjön norr om Mattarbodum och sedan till ett hemman i Mattarbodum. Skogen sålde Erik Johansson till Mo och Domsjö AB. Deras son Kristoffer (Kebbe) Lundström, f. 1864, d. 1929, innehade sedan stället efter föräldrarna.

Så följer några familjer från sekelskiftet:

Bonden Mårten Olsson med familj. Han var broder till smeden Nils Olsson i Björna. Hemmanet övertogs sedan av Pelle Sjölund från Björna.

Torparen Johan (Jösse) Nordström med familj. Efterträdare blev sonen Johan Nordström.

Torparen Erik Andersson, d. 1913, med familj. Han var broder till Karl Westin i Trehörningen kallad »Kalle in i Lia».

Bonden Petrus Arnkvist med familj. De innehade »Gam-Gidlunds» hemman.

Torparen Erik Lundström med familj.

Torparen Anders Persson, kallad »Svensen», med sonen Ante Grundström, f. 1866, mera känd som »Svans-Ant». De bodde i en liten stuga nere vid sjön. Ante Grundström var gift med änkan efter »Gam-Gidlund». Både stugan och människorna är borta sedan länge.

Bönderna Nils, Per och Edvard Rönkvist med familjer.

Avvittring ägde rum 1762, storskifte 1790 och laga skifte 1863.

Mattarbodum räknades förr som en riktig »kornby», och med hö från utslätter hade bönderna i allmänhet 6-8 kor och torparna 3-4. På varje gård fanns minst en häst. Det sägs, att man också sådde mycket linfrö i byn.

Utslätter, som bärgades, var bl. a. efter Långnors- och Mattarbodumsbäckarna samt vid Pålsjön och Stensmyran m. fl.

Två skvaltkvarnar och en en-bladig ramsåg fanns i Mattarbodumsbäcken, men ingen är kvar.

Hela byaskogen förvärvades i ett tidigt skede av Mo och Domsjö AB. Några åboar har dock ägostyckningar med upp till c:a 30 hektar skog.

1932 erhöll byn landsväg. Dessförinnan var byn rätt isolerad.

Byn hade också egen skola under flera årtionden, men den drogs in på grund av ringa elevantal i mitten av 1940-talet.

Mattarbodum har nu blivit en riktig avfolkningsbygd. Den arbetsföra ungdomen har lämnat byn, och kvar är 7 hushåll med sammanlagt 12 personer! Några skolbarn i den obligatoriska skolan finns ej.

Kor har endast två familjer, och ödegårdarna är fyra. Något ökar väl befolkningen under sommarmånaderna, då sommargästerna återvänder till byn. Det är en tråkig utveckling i denna en gång så folkrika by.